

УДК 81'1:811.161.2'373

**АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ПІД КУТОМ ЗОРУ
ПАРАДИГМАЛЬНОСТІ У МОВОЗНАВСТВІ****Зеленько А. С.**

Пропонована стаття підсумовує авторське бачення теорії семасіології. У ній відтворюється штрих-пунктирно зміст підготовленої і вже кілька разів переробленої монографії "Проблеми семасіології в аспекті еволюції лінгвістичних парадигм".

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, парадигма, предмет вивчення, семасіологія.

Предлагаемая статья подытоживает авторское видение теории семасиологии. В ней штрих-пунктирно отображается содержание подготовленной и несколько раз переизданной монографии "Проблемы семасиологии в аспекте эволюции лингвистических парадигм".

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, парадигма, предмет исследования, семасиология.

The suggested exploration gives the summary of the author's understanding of the theory of semasiology. It reflects the general content line of the earlier prepared and a few times reshaped monograph "The Problems of Semasiology in the Aspect of Linguistic Paradigm Evolution".

The explorer analyzes formation of theoretical semasiology from its beginning to its present state. He does it distinguishing Descriptive, Comparative and Structural Linguistics, the new studies by M. Y. Marra, functionalism and cognation. He states that each of the paradigms is characterized by the specific categorial apparatus and the methods of analyses.

Key words: semasiology, paradigm, the subject of studies, Cognitive Linguistics.

Наука взагалі й мовознавство зокрема переважно формується протягом кількох останніх століть. Як і весь цивілізований розвиток людини, процес його зростання особливо посилюється, справді, останніми століттями і навіть десятиліттями. Про науку як форму пізнання не станемо спеціально вести мову. Хіба що зробимо кілька зауважень, яких потребує наше дослідження. Найперше, наголосимо на розрізненні науки, псевдонауки, наукознавства, а в зв'язку з останнім – на питанні про критерії науки (розрізнення об'єкта і предмета вивчення та наявності гіпотези, питанні парадигмальності розвитку науки уже під кутом зору еволюції галузей наук і парадигмальності мовознавства, а в ньому парадигмальності лексикології й семасіології. Пропонована книга орієнтована на виявлення у кожній з лінгвістичних парадигм складових семасіології та семантики.

На жаль, проблематика мовознавства, зокрема й теорія семасіології, об'єкт і предмет дослідження до останнього моменту обмежували дослідженням лише звукової природної мови (і писемного її варіанта). Зрозуміло, що й російські та українські семасіологи зупинилися на цьому, їх посібники про це красномовно свідчать. Посібників, у яких йдеться про семасіологію, зокрема у галузі русистики багато, і, зважаючи на своє бачення теорії значення, автор не став їх аналізувати. Йдеться про звернення до наукознавства, в якому аналізується, крім об'єкта й предмета дослідження, наукознавча категорія методології, де важливе місце посідає знову ж таки категорія парадигмальності.

До речі, констатуємо, на превелику силу, скажімо, в українському мовознавстві, власне у загальному мовознавстві, у підручниках та посібниках зі вступу та загального мовознавства об'єкт вивчення не розширюється іншими формами й компонентами мови, зокрема, позавербальним компонентом, комп'ютерними та інтернетівськими мовами. На жаль, у навчальних програмах з українського мовознавства це також нехтується.

У мовознавстві, як і в усіх інших галузях, на сучасному етапі особливо актуалізувалося розрізнення об'єкта вивчення та предмета дослідження. Та, на жаль, гуманітарні галузі української науки фактично залишаються на етапі її класичного періоду, тобто вивчають об'єкт дослідження, визначуваний на основі конкретно-образного мислення. Цією працею автор, як і дехто з його попередників, намагається цю тенденцію дещо порушити. Перед тим, як визначити об'єкт та предмет дослідження семасіології в аспекті еволюції наукових парадигм, звернемось до їх визначення у науці взагалі. Відзначимо, що природничі науки, зокрема фізика, біологія, визначилися методологічно з цього приводу, зокрема сприйняли теорію парадигмальності науки у цілому і парадигмальності кожної галузі науки, що ми також запозичаємо. Природничі особливо прозоро ілюструють трансформування класичного "явищного" етапу науки у європейський молекулярний і на сучасному етапі – в електронний.

Предмет дослідження у мовознавстві, літературознавстві, педагогіці і т. д. поки що у своєму тлумаченні далекі від оперування закономірностями будови й функціонування виділеного об'єкта. Через те історія мовознавства ніяк не переорієнтується на еволюцію лінгвістичних парадигм, зокрема й семасіології, виформування науки, яка досліджує будову й функціонування (власне, використання цих закономірностей людиною). Під таким кутом зору абсурдність наголошення ученими антропоцентризму науки очевидна, зокрема й мовознавства. Отже, у мовознавстві предметом дослідження стали все ті ж основоположні закономірності взаємодії людини з природним середовищем, хіба що різною мірою дуже опосередкованих, абстрагованих і узагальнених.

В аспекті аналізу різних лінгвістичних парадигм, зважаючи на розрізнення об'єкта й предмета дослідження, опираючись на вже констатоване нами у розділах нашої книги [7], ми остаточно визначається у питанні становлення проблематики семасіології. Мабуть, доцільно скористатися запропонованою автором диференціацією внутрішньо-структурного й зовнішньо-структурного, власне мікро- й макроструктурного аналізів. До речі, він вирішив також диференціювати семасіологію і семантику. І це навіть при тому, що обидва терміни його попередниками здебільшого не розрізняються. У зв'язку з використанням ним, крім категорій науки, ще й наукознавства він звертається до суто наукових методологічних понять-термінів. Автор починає з визначення предмета науки узагалі, мовознавства і семасіології зокрема. З прикрістю констатує, що його ознайомлення з сотнями кандидатських і десятками докторських дисертацій з мовознавства, літературознавства, педагогіки не переконали його у розрізненні здобувачами категорій об'єкта вивчення та предмета дослідження.

Наука як найвища форма пізнання людиною зовнішнього середовища орієнтована на пізнання сутності сприйманих об'єктів, що постають сукупностями закономірностей функціонування суб'єкта – людини із закономірностями функціонування пізнаваного об'єкта.

Мову до кінця ХХ ст. вивчали як універсальний засіб вираження інформації (сукупності закономірностей) про взаємодію людини (спершу як анатомо-фізіологічної, а потім і психосоціальної істоти) з природним середовищем (спершу дозвіллям, а потім соціологізованою Землею й потроху олюднюваним Всесвітом). Усяка наука – це форма, засіб пізнання закономірностей взаємодії, закономірностей функціонування людини (анатомо-фізіологічної істоти) із закономірностями функціонування якогось природного середовища. У мовознавстві пізнаються закономірності функціонування (й будови) універсального і тривалого щодо часу функціонування засобу відтворення їх за допомогою природної звукової мови, пізніше трансформованої у природничих (точних) галузях у спеціальні галузеві мови (мови науки) і наукові мови гуманітарних галузей, які базуються на природній звуковій. Пізніше йтиметься про те, що об'єкт і предмет дослідження збагатилися паралінгвістикою, вивченням комп'ютерних та мови Інтернету.

Розширення проблематики мовознавства і з ним пов'язане поглиблення проблеми дослідження завдячує залученню до аналізу позавербального компонента, що диференційовано досліджується у паралінгвістиці. Наслідком того стало звернення до паралінгвістики, відбулося розширення об'єкта й предмета дослідження у мовознавстві. Поглиблення проблематики теорії мовознавства, поглиблен-

ня предмета дослідження у мовознавстві фактично відбувається започаткуванням Н. Хомським пошуків глибинних структур у будові й функціонуванні мови, чотирьох-елементним аналізом акад. М. Я. Марра й утвердженням гіпотези про ізоморфізм генного та мовного кодів, асоційованої з іменами Р. О. Якобсона та Т. В. Гамкрелідзе.

З кінця ХХ ст., можливо, під впливом принципів генеративної лінгвістики мови учені звернулися до мовного коду, власне внутрішніх закономірностей будови й функціонування звукової форми мови. У зв'язку з цим, ймовірно, й постала проблема про ізоморфізм генного та мовного кодів. Це у свою чергу зумовило нами констатовану проблему розширення проблематики мовознавства. З ХХ століття звукова природна мова стала усвідомлено вивчатися ще і як засіб пізнання опосередкованих та узагальнених закономірностей, знову ж таки закономірностей функціонування людини у її взаємодії з природним середовищем у найширшому його витлумаченні, зокрема біологічно й інформаційно. Саме цим зумовлене питання про формування уже згаданої гіпотези про ізоморфізм генного та мовного кодів, паралелізм чи спадкоємність другого від першого. Учені поступово сприймають думку, що закономірності будови й функціонування мови (у широкому розумінні і звукової природної мови зокрема) постали на основі закономірностей взаємодії людини із зовнішнім середовищем. Процес надзвичайно тривалий і складний. Не менш складним стало й усвідомлення можливості й необхідності його пізнання.

У цій книзі щойно згадане береться до уваги і пропонується авторське тлумачення семасіології, зважаючи на вже згадану ним категорію парадигмальності, саме в аспекті формованого А. С. Зеленьком енергетичного детермінізму як напрямку когнітивної лінгвістики. Оскільки до цього він йшов поступово, крок за кроком і не певен, що в написане ним повірять одразу його опоненти, то через те пропонує своє дослідження специфічно теоретично, зважаючи на три аспекти, а щодо форми, виділяючи тематично близькі проблемні розділи. Переосмислення проблематики семасіології на основі спроб і помилок, представлених кількома розвідками стосовно кожної із згаданих лінгвістичних парадигм, дало можливість семасіологію синхронічну трансформувати у діахронічну, нечленовану за аспектами прагматичну семантику – у семантику тріадну – прагматичну, парадигматичну й синтагматичну, зосереджуючись на процесі субстантивізації процесу предикативізації. У такому разі виявляється діалектика переходу позамовного у мовне, умотивовується наявність наукової віри й інтуїції, а значить, наголошується на революціонізуєчій ролі науки у пізнанні людиною своєї взаємодії з природним середовищем.

Пам'ятаючи про виділені у матерії субстанцію й закономірності її структуралізації, а при виділенні предмета дослідження у будь-якій галузі субстанціональних одиниць та закономірностей їх функціонування (використання), автор при визначенні предмета даної галузі вирішив розмежувати семасіологію та семантику.

Отже, повернемося до назви галузі. Семантика має тлумачитись як вчення про субституціоналізовані одиниці мовної системи в аспекті їх значення – від фонем через морфему, словоформу до синтаксеми. Цей ряд збагатиться за рахунок одиниць встановлюваних проміжних підсистем мови. Це стало підставою розширити семантику загальних назв (власне семантику) до ономастики і далі залучити граматичну (морфемну, морфологічну, синтаксичну) підсистему звукової природної (й писемного варіанта) та звукову наукову (й писемний варіант) мови гуманітарних галузей. У даному випадку робиться це в аспекті традиційного європейського мовознавства. В аспекті прагматичної північноамериканської лінгвістики семантика одиниць різних підсистем мови усвідомлено не диференціюється. Дескриптивісти у мовній системі вичленовують звукову систему, граматику і семантику.

Зрозуміло, звукова природна мова складається тисячоліттями й оформляється у людини на етапі переходу від давньої (неандертальця) до сучасної людини (кроманьйонця). У даному випадку йдеться про гіпертрофовано абсолютизовану одну форму мови у її широкому розумінні. Інші форми – явища передостаннього століття.

На етапі кожної парадигми – своя система категорій семантики. Найчіткіше вони визначені на етапі описової [2] та когнітивної автором пропонованої книги. Маємо додати семасіологію паралінгвістики (позавербального компонента), як і семантику з

відповідними субстантивними категоріями, а також перше й друге комп'ютерних мов та Інтернету. Автор опирається на відомі йому численні кандидатські й поодинокі докторські дисертації, присвячені вивченню комп'ютерних та інтернетівської мов.

Питання семасіології як галузі лексикології (розділу мовознавства) – це вчення про закономірності будови й функціонування (розвитку й використання людиною) закономірностей, сконденсованих і позначених власне мовними одиницями. Увага до семасіології цілком зрозуміла. Знайомлячись з історією її становлення на всіх етапах стосовно усіх парадигм у мовознавстві, переконуємось, що значення у мові прямо чи приховано було у центрі уваги не лише дослідників мови. Та ми мову ведемо про мовознавців в основному. Еволюція семасіології – це еволюція поглиблення знання про значення. Основною категорією семасіології й семантики було й залишається значення. Значення витлумачується лінгвістикою, інтегруючись з іншими галузями науки.

Авторське ж бачення визначається методологічно. Методологія ж формується на основі синтезу відомостей мовознавства з іншими науками. Саме на основі їх інтеграції визначаються парадигми, за якими прослідковується збагачення й уточнення категорії значення.

Значення – категорія багатогранна. Пізнання його реалізується, найперше, в аспектах прагматичному, парадигматичному й синтагматичному. Власне, аналізується одне значення, але під різними кутами зору. Так, прагматика кваліфікується як аспект мовознавства, що вивчає функціонування мовних одиниць у мовленні стосовно позамовних чинників. Прагматика багатопроblemна. Вона охопила низку проблем, які вивчалися риторикою й стилістикою, типологією мовлення, мовленнєвою діяльністю, теорією комунікацій функціонування стилів, соціолінгвістикою й психолінгвістикою, а тепер і дискурсу [9, с. 389–390].

Парадигматика тлумачиться як аспект системного аналізу мовних одиниць у потоці мовлення. Ним передбачається виділення однотонних, однофункціональних мовних одиниць, об'єднаних спільними ознаками і диференційованих розрізняльними. Так виділяються у різних підсистем мови фонологічна, морфемна, морфологічна, синтаксична і т. д. парадигми. Про останні мова зайшла на етапі структурної лінгвістики у процесі дослідження лексики за лексико-семантичними полями [9, с. 366–367].

Синтагматика – третій аспект вивчення значення мовних одиниць, що зосереджується на дослідженні відношень їх у мовному потоці, виявлення взаємозалежних послідовних елементів, виділених також на основі спільних однотипних сем-значень. Зрозумілим є витлумачення синтагми, як правило, предикативної (як і неpredикативної) мовної одиниці. У мовленні синтагма набуває певної модальності, часової, локальної, а головне – особової визначеності. Синтагма як смислова (лексична й граматична єдність) у мовному потоці у складі синтаксеми оформляється інтонаційно [9, с. 447–448].

Синтагматика, з одного боку деталізує прагматику, трансформуючи субстанцію позамовну у мовну предикацію. Цьому соціальному явищу автор віднайшов відповідник у генетиці у вигляді вертикального перенесення генів. У функціонуючій системі мови ізоморфні зв'язки ієрархічно розташованих підсистем реалізують вертикальне перенесення інформації. Парадигмальне стискання дискретно членованої інформації виформовується в парадигми вищого рівня. Глибинно лінгвістичне витлумачення синтагматики як аспекту тлумачення мовної діяльності здійснювалося автором підсвідомо при виявленні у теорії акад. М. Я. Марра функціонального перенесення найменувань на етапі палеосемантики, аналізі спроби сформулювати теорію ізоморфізму генного та мовного кодів Р. О. Якобсоном, Т. В. Гамкрелідзе, наголошенні А. Ейнштейном на системній відносності наукових термінів. Завершується наукове утвердження проблеми останнім розділом пропонованої книги, де синтагматичні зв'язки у мовному потоці пояснюються уже згаданим аналізом вертикального перенесення значень (інформації) у динамічно функціонуючій системі мови з вертикальним перенесенням блоків генів у генетиці.

Подібно до того, як на прикладі сурядних словосполучень у сучасній мові "брат і сестра", "золота людина" ілюструють трансформування сурядності у підрядність, так автор кваліфікує предикативне перенесення інформації на етапі переходу давньої людини від мови жестів та міміки до звукової природної. Очевидно, у

даному випадку – це межа між двома парадигмами. До речі, у роботі визначаються й інші випадки виявлення межі між парадигмами. Нещодавно автор виявив, що синтагматичний аспект реалізується актуалізацією вивчення концепту волі. Прагматика субстанціонального у цьому аспекті завершується субстанціональністю синтагматики. Назва об'єкта-предмета витлумачується у його функціональному зв'язку-взаємодії з суб'єктом взаємодіючим.

Пам'ятаючи про інтеграцію різних галузей наук, автор пов'язує категорію методології дослідження з парадигмальністю різних наук і парадигмальністю кожної галузі науки. У різних лінгвістичних парадигм по-різному складалось співвідношення трьох різних аспектів. Поки що не станемо останні визначати, а лише назвемо їх: описове мовознавство, компаративізм, структуралізм, нове вчення, геперативізм, функціоналізм, когнітивізм. Усі вони визначаються у доданому до монографії словнику-довіднику [7].

Парадигми визначають відповідно методику аналізу. Скажімо, описове мовознавство оперує описовим методом, базованим на науковому спостереженні, компаративістика – порівняльно-історичним з його етимологічним аналізом, нове вчення – чотирихелементним аналізом, структуралізм – структурно-семантичним з його дистрибутивним та компонентним прийомами, геперативна лінгвістика – методиками розкладу на безпосередні складники та трансформаційним прийомом, нарешті, когнітивна лінгвістика – концептуальним аналізом. На етапі описового мовознавства оперування підсвідомо визначеними бінарно за змістом і формою не членованими одиницями не передбачає усвідомленого протиставлення мікро- й макроструктурного аналізів, як і розрізнення прагматичного, парадигматичного та синтагматичного аспектів, представлених синтетично у зародковому стані.

У компаративній парадигмі класифікація мов реалізується макроструктурно, лексичне значення аналізується прагматично мікроструктурно у процесі етимологічного аналізу. Макроструктурний аналіз знову ж таки підсвідомо реалізується очевидніше синтагматично й прихованіше – парадигматично. Власне парадигматизація груп і сімей мов підсвідомо опирається на прагматичне усвідомлення зумовленості з'яви різних мов впливом позамовних чинників.

У структурній лінгвістиці основна увага зосереджується на пошуку мікроелемента – відношення значення в аспекті прагматичному й парадигматичному структуруванні, найперше лексичної підсистеми. Парадигматика завершується підсвідомим визначенням спершу невизначеної щодо форми та змісту мовної моделі світу та з часом виділеною з неї концептуальною. Датські структуралісти своїми пошуками універсальї абсолютизують прагматику. Американські дескриптивісти за допомогою формальних методик заглиблюються у парадигматику й значною мірою підсвідомо – у синтагматику.

Автори теорії лінгвістичної відносності виявленням специфіки індіанських мов і наголошенням на зумовленості її особливостями мислення в основному зосереджуються на прагматиці.

Функціоналісти прагматично на мікроструктурному рівні остаточно вказують на функціональну сутність первинного значення й відтворюють функціонально-семантичні поля парадигматично. Вони фактично вказують на функціонально-соціальну природу значення.

У підсумку, здається, переконаємось, що у всіх парадигм превалюватиме у різному співвідношенні прагматичний та парадигматичний аспекти. І лише у когнітивній лінгвістиці, особливо обґрунтованому автором синергетичному детермінізмі прозоро виявляє себе синтагматичний. Це реалізується на глибинному рівні. Отже, звертаємо увагу на розділ "Синтагматика у розвитку мови як аналог вертикального перенесення генів у генетиці в аспекті ізоморфізму генного та мовного кодів (проблеми палеосемасіології)" [7].

Хибна абсолютизація пошуку первинного етапу формування сучасної звукової мови (зневажливо відірвана від усього позавербального комплексу мови в широкому її розумінні на її сучасному етапі) все ще ускладнює відтворення її еволюційного становлення. Не допомагає при цьому, так би мовити, макроструктурний рівень мовознавства, базований на аналізі всієї історії компаративістики й американської антропологічної лінгвістики з її теорією лінгвістичної відносності та європейської етнолінгвістики Е. Тріра, Л. Вайсгербера.

Якщо значення на початковому етапі його формування аналізувалося лише в аспекті прагматики, то у когнітивній лінгвістиці залучаються парадигматичний та синтагматичний. Це бачиться можливим автору при поясненні прагматики на мікρο-структурному рівні аналізу теорії походження мови, коли залучаються новіші здобутки анатомії й фізіології, а також психології, антропології, палеоантропології, демографії, філософії і т. д. Нами це інтерпретується під кутом зору синергетики у вигляді синергетичного детермінізму [7] як напрямку когнітивної лінгвістики.

Аналіз стадіального світобачення людини від народження до старості, еволюції науки взагалі і кожної галузі зокрема у їх парадигмальному аспекті, нарешті, – сформування лексико-граматичних розрядів слів (частин і часток мови) у мовознавстві дає підстави відтворити співвідношення внутрішньомовного й позамовного у формуванні мови у широкому розумінні, позавербального й мовного компонентів у процесі диференціації спершу нерозчленованого на зміст та форму явища повсякденно-побутової моделі світу, представленій первинним ритуалом, пізніше розчленованим на повсякденно-побутовий ритуал і мистецтво, та наукової моделі світу, спершу диференційованої за галузями, а потім поступово універсалізованої й орієнтованої на розрізнення змісту й форми предмета дослідження у науці знову ж таки спершу з абсолютизацією форми і лише пізніше усвідомленим співвідношенням першого і другого. Усі разом, доповнені гіпотезою Н. Хомського, розрізненням мови як системи й психічної діяльності В. фон Гумбольдта, вчення М. Я. Марра про функціональне перенесення у семантиці тези О. О. Потебні про формування мовної системи від нерозчленованої щодо смислу й форми початкової одиниці-зернини до сформованих пізніше (проаналізованих ним у кількатомній роботі "Из записок по русской грамматике") лексико-граматичних частин і часток мови, теорії інтеріоризації Л. С. Виготського, вчення З. Фрейда і, нарешті, утверджуваний зусиллями Р. О. Якобсона та Т. В. Гамкрелідзе ізоморфізм генного та мовного кодів, як і залучені до аналізу значення у мові свідомість з інтенціональністю Ф. Сьорля цілком обґрунтують трансформування прагматичного аспекту вивчення значення у мові у синтагматичний на тлі перетворення опредмеченої субстанціональності на опредмечену предикативність. Нерозчленована субстанціональна предметність з підсвідомо оперованою дією – предикативністю у явищі повсякденно-побутової свідомості на етапі наукового сприйняття предмета понятійним мислення постає сукупністю закономірностей-взаємодій предмета. Отже, спершу опредмечена субстанція, а вже потім опредмечена предикативність. Підтверджують це семантично зумовлені лексико-фразеологічні словосполучення типу "брати льон".

Таким чином, якщо наші попередники обмежувалися синхронією у семасіології, то ми це робимо у діахронії. Якщо наші попередники зосереджувалися на академічному теоретизуванні з приводу категорії значення, то ми, пам'ятаючи про передчасну заяву російського мовознавця І. О. Мельчука уже в шістдесяті роки розв'язати проблему автоматичного перекладу, як і всю прикладну епопею американських дескриптивістів-структуралістів, паралельно йдучи з американським дослідником Ф. Сьорлем, намагаємося торувати шлях пізнання універсальної категорії значення від "позначення предмета" у класичному мовознавстві мікροструктурної семи-біти на позначення окремої закономірності-взаємодії й до представлення кожної з названих автором моделей як структурованої сукупності мільйонів чи мільярдів універсальних бітів інформації, відтворених звуковою природною й науковою звуковою гуманітарних галузей науки, а паралельно – позавербальною, а також посталих на закономірностях природної звукової – різних штучних комп'ютерних та інтернетівської мов.

І ось при всьому тому, а головне при надзвичайно скромній обізнаності провінційного викладача й фактично аматора-мовознавця з російською, а тим паче світовою (власне європейською та північноамериканською) лінгвістикою він у кінцевому підсумку, інтерпретуючи бачення еволюції мовознавства у пропонованій ним теорії синергетичного детермінізму, кваліфікованого ним як напрямку когнітивної лінгвістики, мимохить звертається до неї. Пошуки його були складні й тривалі. До того ж, оскільки концепція не кваліфікується як єдино можлива й кінцево єдино правильна, то книга komponується таким чином, щоб читач міг побачити логіку становлення однієї зі спроб наукового бачення розвитку мовознавства. Хотілося б, щоб молодий радикал чи старий обережний консерватор після її прочитання залишилися на креатив-

них позиціях: старший колега пошкодував, що він не зробив поки що таку спробу, а молодого надихнув на подібну спробу. Адже наука – це спроба на завжди недостатній кількості аргументів віднайти оптимальний розв'язок нині актуальної, скажімо, на даний момент проблеми. Наприклад, серйозно вести мову про проблематику автоматичного перекладу він не має достатніх підстав, а тому не стане цього робити.

Розширення об'єкта вивчення та предмета дослідження мови у широкому розумінні за рахунок позавербального компонента, комп'ютерних та інтернетівської мов, сподіваємось, дасть можливість органічно поєднати мікро- й макроструктурний аналізи та визначені три аспекти. Зважаючи на різнобій й неоднозначність у теорії й методології когнітивної лінгвістики, автор цього дослідження зосереджується на принципах синергетичного детермінізму, кваліфікованого ним як напрямок названої парадигми. У процесі ознайомлення найповніше представленого останнього розділу нашої книги вони будуть досить повно розкриті. Описову парадигму у семасіології спеціально не розглядаємо, бо вона достатньо висвітлюється у курсі сучасної мови та вступі до мовознавства. Доцільно ознайомитися з працями А. О. Білецького [1], Л. А. Булаховського [2], В. В. Виноградова [3; 4; 5].

Література

1. Белецкий А. А. Лексикология и теория языкознания / А. А. Белецкий. – К. : Изд-во КГУ, 1972. – 209 с.
2. Булаховський Л. А. Нарис з загального мовознавства / Л. А. Булаховський. – К. : Рад. школа, 1959.
3. Виноградов В. В. Слово и значение как предмет историко-лексикологического исследования / В. В. Виноградов // Вопросы языкознания. – 1995. – № 1. – С. 5–36.
4. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слов / В. В. Виноградов // Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М., 1977. – С. 118–139.
5. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке / В. В. Виноградов // Введение в языкознание : хрестоматия / сост. Б. Ю. Супрун. – 2-е изд., перер. и доп. – Минск : Высш. шк., 1984.
6. Зеленько А. С. Українська енциклопедія юного філолога (мовознавця) / А. С. Зеленько. – Луганськ : Шлях, 2000. – 124 с.
7. Зеленько А. С. Проблеми семасіології в аспекті еволюції лінгвістичних парадигм. : у 2 ч. 8 / А. С. Зеленько. – Луганськ, – Вид-во ДЗ "ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2013.
Ч. 1. – 2013. – 249 с.
Ч. 2. – 2013. – 230 с.
8. Кедров Б. М. Классификация наук: прогноз К. Маркса о науке будущего / Б. М. Кедров. – М. : Мысль, 1985. – 540 с.
9. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – 685 с.